DE LANDBOUW IS GEEN SECTOR. DE LANDBOUW IS EEN SAMENLEVING.

Geachte voorzitter, raadsleden, beste boeren, burgers en toehoorders,

Mijn naam is Karin Zwaan, ik woon in Zwinderen in de gemeente Coevorden, ben getrouwd met een akkerbouwer en ben bovendien een trotse inwoner van onze mooie provincie Drenthe.

Ik ben **vandaag namens Samen Sterk Drenthe hier** omdat de onzekerheid over onze toekomst op ons Drentse platteland ondraaglijk groot is geworden.
Het stikstofdebat wordt al jaren gedomineerd door juridische procedures, modellen en politieke tegenstellingen.
De vraag hoe natuur zich daadwerkelijk ontwikkelt, krijgt vaak veel minder aandacht.
Veel Natura 2000 beleid is gebaseerd op het beschermen van specifieke habitattypen en soorten. Voor elk gebied is vastgelegd welke planten, vogels, insecten of vegetatietypen behouden of hersteld moeten worden. **Dat klinkt logisch, maar de praktijk is ingewikkelder. Natuur is namelijk geen statisch systeem.** Ecosystemen veranderen voortdurend onder invloed van klimaat, waterbeschikbaarheid, bodemchemie, beheer, begrazing en menselijke activiteiten. Soorten verdwijnen, andere soorten verschijnen.

Boeren zorgen niet alleen voor voedsel, maar zijn ook ondernemers, landschapsbeheerders en onderdeel van de sociale structuur van dorpen. Toch komen er steeds meer maatschappelijke opgaven bij de landbouw terecht: natuurherstel, biodiversiteit, klimaat, waterkwaliteit en het principe van water en bodem als leidraad. Tegelijkertijd moeten boeren economisch gezond blijven.
De grote vraag is of boeren voldoende zekerheid en verdienvermogen houden om daadwerkelijk toekomst te hebben !!

Ik sta hier niet omdat wij tegen natuur zijn. **Niet** omdat wij niet willen veranderen. **En niet** omdat wij vinden dat voor boeren andere regels zouden moeten gelden.
Achter iedere vergunning, iedere stikstofberekening en iedere beleidsregel staan **mensen**. Gezinnen. Ondernemers. Vaak families die **al generaties lang** verantwoordelijkheid dragen voor hun bedrijf, hun dieren, hun grond, hun gewassen en hun omgeving.
En achter ieder boerenbedrijf staat een daarmee verweven samenleving.

Wanneer een boerenbedrijf verdwijnt, verdwijnt **nooit alleen** dat bedrijf. Dan verdwijnt er **werk**, **kennis en ondernemerschap**. Dan verdwijnt de **leefbaarheid.** En uiteindelijk verdwijnt **ook** de landbouw uit Drenthe.
Wij begrijpen dat natuur bescherming verdient. **Wij begrijpen** dat water, bodem en biodiversiteit ertoe doen. Boeren leven en werken iedere dag met de natuur en al haar elementen en dragen daarvoor verantwoordelijkheid. Wij accepteren en incasseren de uitdagingen en risico's.
Op de website van onze Rijksoverheid staat de **Gedragscode Openbaar Bestuur.** Die code is gemaakt zodat inwoners weten wat zij van de overheid kunnen verwachten.
Maar goed bestuur vraagt ook om eerlijkheid, transparantie en voorspelbaarheid.

Ondernemers kunnen veel verdragen. Slechte prijzen. Droogte. Extreme regen. Dierziekten.
Tegenslagen horen bij ondernemen.
Maar waar geen enkele ondernemer tegen kan, is jarenlang leven in onzekerheid. Investeren op basis van regels die tijdens de wedstrijd continu veranderen. Een toekomst proberen op te bouwen terwijl niemand je kan vertellen of jouw bedrijf over vijf of tien jaar nog bestaansrecht heeft.
Daarom is de stikstofcrisis inmiddels óók een grote vertrouwenscrisis geworden.

Voorzitter, en dan de wolf in Drenthe, ook in de gemeente Borger Odoorn….

Houders van weidedieren, professioneel of hobbymatig, die met hun handen in het haar zitten. Mensen die er alles aan hebben gedaan om hun dieren te beschermen.
En toch weet een wolf over of door een raster te komen en worden schapen, geiten, pony's en zelfs runderen gedood.

Als dierliefhebber **én** als inwoner van onze prachtige provincie doet mij dat pijn. Het roept bij mij steeds dezelfde vraag op: waarom heeft de wolf als dier een meer bijzondere status dan al die andere dieren? **Waarom zou de bescherming van één soort zwaarder moeten wegen dan de belangen van anderen in onze samenleving ?** Maar er is nog iets wat mij **grote zorgen baart: de veiligheid van mensen.** Steeds vaker horen we over confrontaties tussen wolven en mensen. Wolven die zich in of nabij dorpen en bebouwde gebieden laten zien, óók op klaarlichte dag. **Wanneer een wild dier zijn natuurlijke schuwheid tegenover mensen verliest, moeten bij ons alle alarmbellen gaan rinkelen.** We moeten niet wachten tot er een ernstig incident plaatsvindt voordat we bereid zijn om in te grijpen. **Veiligheid is géén detail in het wolvendebat. De veiligheid van inwoners moet een volwaardig onderdeel zijn van het beleid.**

Willen we dieren in ons landschap behouden dan moeten we bereid zijn om keuzes te maken. We zien steeds meer hobbydierhouders stoppen. Mensen die jarenlang met liefde dieren hebben gehouden, maar de kosten, de zorgen en de voortdurende dreiging niet meer kunnen opbrengen. **Is dat werkelijk wat we willen? Willen we een gemeente én provincie waarin het buitengebied steeds verder wordt dichtgezet met rasters? Waarin het houden van een paar schapen, geiten of pony's alleen nog is weggelegd voor mensen die bereid zijn grote investeringen te doen? Ik vind van niet.**

Ik spreek mensen die geen oplossing meer weten. En nee, deze mensen stellen zich niet aan. **Ze vragen om begrip. Maar vooral vragen ze om daadkracht.**
Ik ben daar eerlijk gezegd boos over. Héél boos.
Omdat ik vind dat we te lang blijven doen alsof het beschermen van één soort zwaarder moet wegen dan het welzijn en de veiligheid van onze inwoners, de leefbaarheid van het platteland en het perspectief van de mensen die daar wonen en werken. **Natuurbeleid is géén religie. Het vraagt om balans, realisme en de bereidheid om bij te sturen.**
Dus laten we stoppen met eindeloos praten, nú forse stappen zetten en beleid maken waarin óók ruimte blijft voor mensen, landbouw, weidedieren, andere wilde dieren én de veiligheid van inwoners.
De wolf hoeft hier niet de koning van alle dieren te worden.

Gelukkig verandert er iets. **De publieke opinie verschuift**. **Bestuurders** spreken zich duidelijker uit en ook politiek ontstaat ruimte voor een **bredere discussie**. **Die erkenning is belangrijk. Maar erkenning alleen is niet genoeg.** Nú moeten we doorpakken; niet heel Drenthe achter rasters !! Preventie waar het werkt. Ingrijpen waar het nodig is **met actief populatiebeheer.**

Ik krijg nagenoeg dagelijks beelden onder ogen. Verscheurde schapen. Zwaargewonde pony's. Dieren die zijn gedood en uitgevreten.
In **2025** kreeg BIJ12 **1.223** meldingen van vermoedelijke wolvenschade. Bij **1.079** opgevolgde meldingen werd met DNA "aanval wolf" aangetoond.
Achter zo'n cijfer **zit een dier** dat niet weet dat **zijn lijden** administratief onder 'schade' valt.
Een dood schaap, pony of geit kun je taxeren. Pijn wat lastiger. Op papier bloedt niets.

De wolf is jarenlang als natuurwinst gepresenteerd**.** Rewildingclubs zijn blij. Natuurorganisaties noemen de wolf een verrijking. Ze geven wolven **menselijke** namen. Bram. Hubertus.

De wolf heet Hubertus; de pony, het schaap, rund of geit heet schadegeval.
Nederland **ís géén** natuurdocumentaire. Bosranden lopen **óók hier in Drenthe en in deze gemeente** over in dorpen, weilanden, fietspaden en schoolpleinen. De wolf houdt zich niet netjes aan het bordje 'einde natuurgebied'. Hij wordt gezien langs wegen, tussen huizen en vlak bij scholen. Op sommige plekken bleven kinderen uit voorzorg binnen.
Ouders vragen zich terecht af of hun kind nog alleen naar school moet fietsen. Mensen slaan een wandeling, met of zonder hond, over. Misschien is het statistische risico klein.
Angst rekent echter zelden met statistiek.

De wolf kwam op eigen kracht Nederland binnen. Maar wat dáárna gebeurde, was wél een keuze.
De uitgangspunten vonden snel de weg naar beleid: de wolf hoort hier, dus wij moeten ons maar aanpassen.
De rasters hoger. Meer subsidies. Vee beschermen. Honden aan de lijn. Natuurgebieden op slot.

De wolf moet wild kunnen leven. Het landschap zetten wij daarvoor wel onder stroom. **Kilometers plastic palen en pulserende draden** moeten hem buiten houden. Reeën en ander wild zoeken het ondertussen maar uit. En na weken droogte blijkt zelfs de aarding niet vanzelfsprekend. Zelfs de bodem moet zich kennelijk aanpassen aan de wolf.
En het woord **'wolvendeskundige'** bleek na 150 jaar afwezigheid verrassend snel weer leverbaar.

Voorzitter, Ik stel graag de omgekeerde vraag:
Hoeveel wolf past eigenlijk in Nederland, in Drenthe ? En wat doet dit met onze toeristische en recreatieve sector ? Fiets- en wandel provincie ? Paardensport provincie ?
Misschien hadden we die vraag vóór de welkomstfolder moeten stellen. De volgorde doet ertoe.
Want **op papier** is de wolf een beschermde soort.
In de wei ligt iets dat gisteren nog leefde.

Vandaag vraag ik u om niet weg te kijken van al deze problemen en de onzekerheid waarin de landbouw al jaren verkeert.
Vandaag vraag ik u om naast ons te gaan staan bij het zoeken naar reële en werkbare oplossingen. Oók met de wolf !
Gebruik uw positie als hoogste orgaan in deze gemeente en in onze provincie. Stel vragen.
Durf kritisch te zijn op het beleid, de voorliggende stikstofbrief van deze minister, die **enorme gevolgen heeft** voor bedrijven, mensen, gezinnen en dorpen.

Sta met ons op voor betrouwbare regels, rechtszekerheid en perspectief.
En zorg ervoor dat besluiten **over ons Drentse platteland** niet alleen **over** de mensen die daar wonen en werken worden genomen, maar **MET** hen.
Want de landbouw is in Drenthe **veel meer** dan een economische sector. De landbouw **is onderdeel van wie wij zijn**. Van onze dorpen. Van ons landschap. Van onze economie. Van onze cultuur. Van ons noaberschap. Het is onze trots en zit in ons DNA. **Onze boeren** zijn geen **probleem** dat opgelost moet worden. **Onze boeren** zijn een kracht die **gekoesterd** moet worden.
Wij vragen **niet** om een voorkeurspositie. **Wij vragen om eerlijkheid. Om transparantie. Om vertrouwen en om respect.**

Een toekomstbestendig Drenthe kan **niet** alleen worden gebouwd op sterke natuur, schoon water en nieuwe woningen. Het heeft ook sterke boeren, vitale dorpen en een leefbaar platteland nodig. Als boeren verdwijnen, verdwijnt er meer dan landbouwgrond en voedselproductie: er verdwijnt een deel van de sociale en economische basis van Drenthe. Daarom moet bij iedere keuze niet alleen worden gevraagd wat goed is voor natuur en klimaat, maar ook wat deze keuze betekent voor de boer, het dorp en de volgende generatie.

De toekomst van Drenthe moet wat ons betreft daarom niet alleen een toekomst voor natuur en ruimtelijke ontwikkeling zijn, maar ook een toekomst waarin boeren en plattelandsbewoners **daadwerkelijk toekomstperspectief** hebben**.**

Voorzitter,
Op papier bloedt niets.
Dank u wel.